

سوالات درس دوم دین و زندگی (۳) پایه دوازدهم رشته های تجربی و ریاضی

(۱) جایگاه توحید در دین :

الف - مهمترین اعتقاد دینی . ب - بدون اعتقاد به آن هیچ اعتقاد دیگری اعتبار ندارد. پ - سرلوحه دعوت همه پیامبران . ت - اخلاق، احکام و همه اعمال فردی و اجتماعی بر مدار توحید قرار دارد. ث - مانند روحی بر پیکره معارف و احکام دین حضور دارد. ج - به معارف دین حیات می بخشد.

(۲) توحید به چه معناست ؟ توحید به معنای اعتقاد به خدای یگانه است ، یعنی خدا بی همتاست و شریکی ندارد.

(۳) مهم ترین اعتقاد دینی چیست؟ توحید

(۴) *مهمترین اعتقادی که مانند روح در پیکره معارف دینی حضور دارد کدام است؟ توحید

(۵) *اصل و حقیقت توحید به چه معناست؟ اعتقاد به اینکه خداوند یگانه است. خدا بی همتاست. خدا شریک ندارد.

(۶) اهمیت جمله «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» :

الف - با گفتن این عبارت تمام احکام و حقوق اسلامی فرد به رسمیت شناخته می شد .

ب - دفاع از حقوق فرد بر دیگر مسلمانان واجب می گشت و در زمره ی برادران و خواهران دینی قرار می گرفت .

پ - عبارت «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» فقط یک شعار نبود بلکه التزام به آن همه ی زندگی فرد تازه مسلمان را در رابطه ی با خدا، خویشتن ، خانواده ، اجتماع و دیگر مخلوقات تغییر می داد.

(۷) توحید در خالقیت به چه معناست ؟ الف - خداوند تنها مبدأ و خالق جهان است. ب - موجودات، همه مخلوق او هستند. پ - در کار آفرینش شریک و همتایی ندارد.

(۸) *عبارت قرآنی «قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ» به کدام یک از اقسام توحید اشاره دارد؟ (توحید در خالقیت)

(۹) توحید در مالکیت به چه معناست ؟ از آنجا که خداوند تنها خالق جهان است پس تنها مالک آن نیز هست. هر کس که چیزی را پدید می آورد مالک آن است.

(۱۰) چرا خداوند تنها مالک جهان است؟ چون تنها خالق جهان است.

(۱۱) *عبارت قرآنی «وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ...» به کدام یک از اقسام توحید اشاره دارد؟ توحید در مالکیت

(۱۲) توحید در ولایت به چه معناست ؟ هر کس مالک چیزی باشد حق تصرف و تغییر در آن چیز را دارد، اما دیگران بدون اجازه وی نمی توانند در آن تصرف یا از آن استفاده کنند. به این حق تصرف، ولایت و سرپرستی می گویند.

(۱۳) * هر کسی مالک چیزی باشد حق تصرف و تغییر در آن چیز را دارد، به کدام مرتبه توحید اشاره دارد؟ توحید در ولایت

(۱۴) *عبارت قرآنی «ما لهم من دونه من ولی ولا یشرک فی حکمه احداً» به کدام یک از اقسام توحید اشاره دارد؟ توحید در ولایت

(۱۵) چرا خداوند حق تصرف در خلقت را دارد ؟ چون مالک آن است.

(۱۶) حق ولایت و تصرف از آن خداست چون او مالک جهان است.

(۱۷) هر یک از عبارات زیر به کدام یک از انواع توحید اشاره دارد؟

الف) تنها پدید آورنده جهان خداست. (توحید در خالقیت) ب) تنها اداره کننده جهان خداست. (توحید در ربوبیت) ج) صاحب اختیار

جهان. (توحید در ولایت) د) خداوند تنها جهان را تدبیر می کند. (توحید در ربوبیت)

(۱۸) آیا واگذاری ولایت به شخص به معنی واگذاری ولایت خداوند به اوست ؟ توضیح دهید. خیر - چنین اذنی به معنی واگذاری ولایت خداوند به دیگری نیست ، بلکه بدین معناست که خداوند آن شخص را در مسیر و مجرای ولایت خود قرار داده است. اگر خداوند پیامبر اکرم «صلی الله

علیه واله وسلم» را ولی انسانها معرفی می کند، بدین معناست که ایشان را واسطه ولایت خود و رساننده فرمانهایش قرار داده است.

(۱۹) اگر خداوند به کسی اذن در ولایت دهد به چه معناست؟ بدین معناست که ایشان را واسطه ولایت خود و رساننده فرمانهایش قرار داده است.

(۲۰) * منظور از توحید در ولایت این است که مخلوقات، جز به اجازه خداوند نمیتوانند در جهان تصرف کنند.

(۲۱) توحید در ربوبیت به چه معناست ؟ رب به معنای مالک و صاحب اختیاری است که تدبیر و پرورش مخلوق به دست اوست. هر کس که خالق

و مالک و ولی چیزی باشد می تواند آن را تدبیر کرده و پرورش دهد. از آنجا که خداوند تنها خالق، مالک و ولی جهان است، تنها رب

هستی نیز می باشد. اوست که جهان را اداره می کند و آن را به سوی مقصدی که برایش معین فرموده هدایت می نماید و به پیش می برد. البته،

توحید در ربوبیت بدان معنا نیست که موجودات، به خصوص انسان، قدرت تدبیر ندارند.

(۲۲) * صاحب اختیاری که تدبیر امور به دست اوست رب هستی نامیده می شود.

۲۳) * توحید در ربوبیت بدان معنا نیست که موجودات بخصوص انسان، قدرت پرورش و تدبیر ندارند. (ص/غ)

۲۴) * کسی که معتقد است خداوند تنها جهان را اداره و تدبیر می کند و به سوی مقصد معین هدایت می کند به کدام مرتبه توحید اعتقاد دارد؟
توحید در ربوبیت

۲۵) * هر یک از موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟ (در سمت چپ یک مورد اضافی است)

الف) تدبیر امور جهان، مستقل از خداوند ===== شرک در ربوبیت

ب) حق تصرف در جهان در کنار خداوند ===== شرک در ولایت

ج) اعتقاد به چند خالق برای جهان ===== شرک در خالقیت

۲۶) شرک به چه معناست و به چه کسی مشرک می گویند؟ شرک به معنای شریک قرار دادن برای خدا است. هر کسی که معتقد باشد خداوند شریک دارد مشرک به حساب می آید.

۲۷) * شرک در خالقیت را تعریف کنید. اگر کسی معتقد باشد که این جهان را چند خالق آفریده اند گرفتار شرک در خالقیت شده است.

۲۸) چرا خداوند در آفرینش جهان شریکی ندارد؟ (چرا تصور چند خدایی صحیح نیست و خدای واحد آفریننده ی جهان است؟)

این تصور که چند خدا وجود دارد و هر کدام خالق بخشی از جهان اند، یا با همکاری یکدیگر این جهان را آفریده اند، به معنای آن است که هر کدام از آنها محدود و ناقص هستند و به تنهایی نمی توانند کل جهان را خلق کنند. همچنین به معنای آن است که هر یک از خدایان مذکور کمالاتی دارد که دیگری آن کمالات را ندارد و گرنه عین همدیگر می شوند و دیگر چند خدا نیستند. چنین خدایان ناقصی، خود، نیازمند هستند و هر یک از آنها به خالق کامل و بی نیازی احتیاج دارد که نیازش را برطرف کند.

۲۹) چرا تصور دو یا چند خالق برای جهان به معنای محدود و ناقص فرض کردن هر یک از خدایان است؟ زیرا هر یک از خدایان مذکور کمالاتی دارد که دیگری آن کمالات را ندارد و گرنه عین همدیگر می شوند و دیگر چند خدا نیستند. چنین خدایان ناقصی، خود، نیازمند هستند و هر یک از آنها به خالق کامل و بی نیازی احتیاج دارد که نیازش را برطرف کند.

۳۰) شرک در مالکیت را توضیح دهید. عبارت است از اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگران هم مالک بخشی از جهان هستند.

۳۱) * شرک در ولایت را توضیح دهید. عبارت است از اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگرانی نیز هستند که سرپرستی جهان را بر عهده دارند و خودشان حق تصرف در جهان را دارا می باشند.

۳۲) شرک در ربوبیت را توضیح دهید. عبارت است از اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگرانی نیز هستند که تدبیر امور موجودات را برعهده دارند. اگر کسی در کنار ربوبیت الهی، برای خود یا سایر مخلوقات حساب جداگانه باز کند و گمان کند که کسی می تواند مستقل از خداوند، امور را تدبیر کند گرفتار شرک شده است.

۳۳) * کسی که فکر کند مستقل از خداوند می تواند امور را تدبیر کند گرفتار چه نوع شرکی شده است؟ (شرک در ربوبیت)

۳۴) * باغبانی که پرورش درختان را نتیجه تدبیر مستقل خود می داند گرفتار چه نوع شرکی شده است؟ (شرک در ربوبیت)

۳۵) * آیا توسل به پیامبران و امامان شرک به حساب می آید؟ اولاً خداوند رابطه علیت را میان پدیده های جهان حاکم کرده است. آتش موجب گرما و روشنی و دارو سبب شفا و بهبودی است. پزشک وسیله درمان، معمار عامل بنای ساختمان و معلم نیز وسیله تعلیم و تربیت است. در امور معنوی نیز همینگونه است. دعا سبب مغفرت و آمرزش، صدقه موجب دفع بلا، و صله رحم موجب افزایش طول عمر است. همه این روابط توسط خود خداوند طراحی شده و به اذن و اراده او صورت می گیرد. بنابراین، کسی که برای آموختن نزد معلم می رود، یا برای درمان به پزشک مراجعه می کند، نه تنها معلم و پزشک را شریک خداوند قرار نداده، بلکه به قانون الهی عمل کرده است. ثانیاً همانگونه که درخواست از پزشک برای درمان بیمار با توحید منافاتی ندارد، درخواست از اولیای الهی برای اجابت خواسته ها نیز منافاتی با توحید ندارد.

۳۶) چرا درخواست از اولیای الهی برای اجابت خواسته ها منافاتی با توحید ندارد؟ همانگونه که درخواست از پزشک برای درمان بیمار با توحید منافاتی ندارد، درخواست از اولیای الهی برای اجابت خواسته ها نیز منافاتی با توحید ندارد. زیرا پزشک به واسطه استفاده از اسباب مادی و اولیای الهی به واسطه اسباب غیر مادی و با اذن خداوند این کار را انجام می دهند.

۳۷) دعا سبب مغفرت و آمرزش، صدقه موجب دفع بلا، و صله رحم موجب افزایش طول عمر است.

۳۸) چرا توانایی پیامبر (ص) و اولیای دین در برآوردن حاجات فقط به زمان حیات آنها اختصاص ندارد؟ روح مطهر رسول خدا پس از رحلت زنده است و می تواند به انسانها یاری برساند اکنون اگر ما از رسول خدا چیزی در خواست کنیم، در خواست از جسم ایشان نیست، بلکه از حقیقت روحانی و معنوی ایشان است.

۳۹) * عقیده به توانایی پیامبر (ص) و اولیای دین در برآوردن حاجات انسان در چه صورتی موجب شرک می شود؟ این توانایی را از خود آنها و مستقل از خدا بدانیم.

۴۰) * آیا در خواست از اولیای الهی در برآوردن حاجات انسان با توحید منافات دارد؟ توضیح دهید. - خیر - عقیده به توانایی پیامبر اکرم (ص) و اولیای دین (ع) در برآوردن حاجات انسان (مانند شفا دادن) وقتی موجب شرک است که این توانایی را از خود آنها و مستقل از خدا بدانیم. اما اگر این توانایی را صرفا از خدا و انجام آن را با در خواست اولیا از خداوند و به اذن خدا بدانیم عین توحید است.

۴۱) عقیده به توانایی پیامبر (ص) و اولیای دین در برآوردن حاجات انسان در چه صورتی عین توحید است؟ اگر این توانایی را صرفا از خدا و انجام آن را با در خواست اولیاء از خداوند و به اذن خدا بدانیم عین توحید است.

۴۲) توانایی شفا بخشی پیامبر اکرم «صلی الله علیه و اله وسلم» تنها به زمان حیات ایشان اختصاص ندارد و پس از رحلت ایشان نیز استمرار دارد. (ص/ع)

۴۳) * توانایی شفای بیمار به زمان حیات پیامبر اکرم (ص) اختصاص دارد. (ص/ع)

۴۴) اعتقادات جریان تکفیری را بنویسید. پیروان این جریان می گویند توسل به پیامبران و معصومین شرک است. طلب دعا و شفیع قرار دادن دیگران برای اینکه خدا انسان را ببخشد، شرک است و همچنین معتقدند اینگونه افراد کافر هستند و مسلمان محسوب نمی شوند.

تدبر در قرآن ص ۲۲

الف) با توجه به اهمیت سوره توحید و جایگاه آن در قرآن کریم، در آیات این سوره تدبر کنید و پیام های آن را به دست آورید.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ (۱) اللَّهُ الصَّمَدُ (۲) لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ (۳) وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ (۴)

(قل هو الله احد): اشاره به یگانگی ذات خداوند (اصل توحید) دارد.

(الله الصمد): پیام های برآمده از این آیه عبارتند از این که:

اولاً خداوند از هر جهت کامل و بی نیاز است. ثانیاً تنها خداوند است که سزاوار قصد کردن و برطرف کردن نیاز مخلوقات است.

ثالثاً توجه تمام موجودات خواسته یا ناخواسته به سوی خداست.

(لم یلد و لم یولد): رابطه خداوند با موجودات، رابطه آفرینش است نه زایش. او موجودات را می آفریند یعنی از نیستی به هستی می

آورد نه آنکه خود بزاید (لم یلد)

خداوند علتی ندارد و از چیزی به وجود نیامده است. مولود، معلول است و نمی تواند خدا باشد (ولم یولد)

(ولم یکن له کفواً احد): کفو به معنای هم طراز در مقام و منزلت است و در این آیه هر گونه هم طرازی سایر موجودات با خداوند چه در

ذات او، چه در صفات و چه در افعال نفی می شود. به عبارت دیگر معنای این آیه این است که خداوند هیچ همتا و شبیهی ندارد.

توجه: از مجموع این سه تعبیر که در آیه (لم یلد و لم یولد و لم یکن له کفواً احد) آمده است برداشت می شود که خداوند پدیده نیست

و نیازی به پدید آورنده ندارد بلکه او تنها پدید آورنده ای است که تمام جهان، هستی خود را از او می گیرند.

ب) با توجه به آیه ۱۶ سوره رعد، قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا

قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهُ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ

شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ به سوالات زیر پاسخ دهید:

۱- کسی را می توانیم به عنوان ولی و سرپرست خود انتخاب کنیم که خالق جهان است (قل الله).

۲- کسی که اختیار سود و زیان خود را ندارد، نمی تواند ولی و سرپرست مردم باشد.

۳- در چه صورت جا داشت که مردم در اعتقاد به توحید در شک بیفتند؟ اگر آنچه را که مشرکان شریک خدا قرار می دهند، همچون

خدا مخلوقاتی خلق کرده بودند در این صورت جا داشت که انسان به شک بیفتد و به خدایان دیگر نیز معتقد شود.

ج) مراتب توحید یا شرک را در آیات ذکر شده مشخص کنید.

قل هو الله احد = همه مراتب توحید (توحید در خالقیت، مالکیت، ولایت و ربوبیت)

الله الصمد = این آیه به یکی از صفات خدا پرداخته و اشاره ای به بحث مراتب توحید ندارد.

لم یلد ولم یولد = این آیه اشاره ای به مراتب توحید و شرک ندارد.

ولم یکن له کفواً احد = همه مراتب توحید (توحید در خالقیت، مالکیت، ولایت و ربوبیت)

قل من رب السماوات و الارض = توحید در ربوبیت

قل افاتخذتم من دونه اولیاء = شرک در ولایت

ام جعلوا لله شرکاء خلقوا کخلقه فتشابه الخلق علیهم = شرک در خالقیت

قل الله خالق کل شیء = توحید در خالقیت

و هو الواحد القهار = همه مراتب توحید

اندیشه و تحقیق ص-۲۶

باور به توحید در خالقیت، مالکیت، ولایت و ربوبیت چه تأثیری در زندگی ما می گذارد؟ انسانی که خداوند را به عنوان تنها خالق جهان

پذیرفته است و ایمان دارد که او پروردگار هستی است، رفتاری متناسب با این اعتقاد خواهد داشت و جهت زندگی خود را خدا قرار

خواهد داد.